

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:
в Австрії:
за цілий рік . . . 20 кор.
за пів року . . . 10 кор.
за чверть року . . . 5 кор.
за місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Щодня число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дні
крім неділь і руских свят
о 5½ год. пополудні.
Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диция місцева в Агенції
Соколовского в пасажі Гаве-
мана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—
Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Забаги наших москвичів.

(+) Від двох років наші москвичі вно-
сять до державної ради фабриковані пети-
ції з ріжних повітів, підписувані звичайно
хрестиками, а також заснітілої «Галицько-
русской Матиці» з псевдонауковими аргумен-
тами, а цілє тих петицій — московщєне
Галичини. Нашим москвичам видає ся, що
они вже не в Галичині, не в Австрії, а в
«Галицькой губернії», де повинна і в уряді
і в школі і в прилюднім житю панувати
московщина.

Сі мнїми starorusini, котрих деякі ко-
ротковорі польські політики і запоморочені
неославісти так приголублювали і піддер-
жували (та ще й нині піддержують) яко
нібито «консерватистів», нині вже зовсім
рішучо і явно домагають ся змосковщєня
нашого краю, щоби він в найближшій буду-
чині зовсім був готовий до прилуки яко
«Галицькая губернія единоспасительной ма-
тушки Москви». А в тих своїх забагах по-
ступають наші москвичі з питомою їм про-
ворністю і безличністю.

Щоби ніхто не посуджував нас, що се
якісь злосліві видумки, щоби запідозривати
льовальних горожан, наведемо тут дословно
домаганя висловлені в петиції «Галицько-
русской Матиці» внесеній послом д-ром
Глебовіцким в посольській палаті з 28. цвіт-
тня. А треба тут пригадати, що нинішня
«Галицько-русская Матица» була заснована
яко «Галицько-русская Матица» в 1848 році
рускими народолюбцями, щоби в рідній
рускій мові подавати просвітлу руским се-
лянам і міщанам. Покровителем сего това-
риства був кожочасний митрополит. Пере-
годом заходами Якова Головацкого, Богда-
на Дідицького et cons. перемінїла ся Гал.

Рус. Матиця в змосковщєне общество,
яке печатає свої вид-внищєня змосковщєним
язичієм, а за намісникованя гр. Пінїнско-
го, горячого прихильника starorusinów, Гал.
рус. Матиця змінила статут, викинувши ми-
трополита яко покровителя, і сей статут то-
ді затверджєно.

Отже тепер домагає ся «Гал. русская
Матица» в петиції от чого:

«Высокая палата возветъ правитель-
ство:

1) чтобы политическая администрация
и администрация народного просвѣщенія въ
государствѣ, — согласно изложенному въ
петиціи, — отвѣчая исторической правдѣ,
признала такое право за названіємъ рускій
(Russe), какое до сихъ поръ было за тер-
миномъ Ruthene;

2) чтобы на основаніи этого была каж-
дому предоставлена свобода подавать про-
шенія, представленія, жалобы и другія бу-
маги не только въ червенно русскомъ на-
рѣчїи, но также на русскомъ литературномъ
языкѣ, в парламентѣ, въ галицкій и буко-
винській сеймы, къ политическимъ, финан-
совымъ и судебнымъ властямъ, ровно же
произносить на томъ же языкѣ рѣчи въ
упомянутыхъ законодательныхъ учрежде-
нїяхъ и государственныхъ вѣдомствахъ;

3) чтобы въ университетахъ въ Львовѣ
и Черновцяхъ были учреждены кафедры
русского языка и его литературы, а также
лектораты русской литературной рѣчи;

4) чтобы въ среднихъ учебныхъ заве-
денїяхъ и учительскихъ семинаріяхъ во-
сточной Галиціи и Буковины рускій лите-
ратурный языкъ былъ преподаваемъ и пре-
подавательнымъ».

Нїчого більше не хоче ся «Матиця»,
що тепер стала мацохою русского народу,
як переіменованя русского народу в Гали-
чині на Москалів (русскихъ, Russen), вве-

деня в урядах і законодатних тілах моско-
вщини в поданях усяких (на русскомъ
литературномъ языкѣ), кафедр
і лекторатів московскої мови в університе-
тах, в середних школах, а навіть в учи-
тельских семінаріях, щоби очи-
видно перегодом і в народні школи
ввести московщину! Нїчого ин-
шого не домагають ся чорносотенці на У-
країні, бо се веде до московщєня нашего
народу.

Посол др. Глебсвіцкій, з питомою мо-
сквичам нашим безличністю, в промові ви-
голошеній в пос. палаті при внесеню сеї
петиції запевняв, що ся петиція «не касає-
сь какихъ либо политическихъ соображе-
ній», а «визвана и сключительно (!)
национально-культурной сто-
роной вопроса» (кади тому, що но-
са не має!).

Дальше в своїм мотивованю, так ска-
затиб, обертає kota хвостом, і каже, що
рускій нарид в Галичині і Буковині обер-
нув ся «въ духовый мертворожденный
плодъ» (таким хотять зробити вго москви-
чі своїм московщєнем!) наслідком «небла-
горозумного вліянїя на языкъ, литературу
и национальное чувство государственной
администрации и ви политики!»

Для обаламученє несвідомих згадана
петиція подає «содержаніе документовъ
научнаго(?) характера» і «историческія до-
казательства съ времень присоединенія кн.
Галича и Владимира къ Австріи». Ми по-
яснили в статях, виданих що йно окремо,
історичний розвій імени укр.-рус. народу і
виказали ті баламутства, яких допускають
ся наші москвичі, числячи на несвідомість
в тій справі міродатних чинників і декого
з нашої суспільности, отже не маємо по-
треби наново вдавати ся тут в розправу з
новими крутіїствами посла Глебовіцкого,

Сильвіо Пелліко.

Із днів мого тюремного життя.

(Le mie prigioni).

З італійскої мови переклав

Володимир Держирука.

(Дальше).

Намагав ся я опісля доказати, як сю висо-
ку науку більше або менше вдатно пояснювали
ті, що своїм умом шукали правди, та ті хибні
поясненя не обняли собою цілої вселенної; як
прийшов на землю Божественний Учитель і дав
на Собі доказ, то найлекшими средствами для
людських відносин спричинив розширене науки.
Чого не могли ніколи доконати найбільші фільо-
софи, себто: поваленя ідолопоклонства й голо-
шеня вселюдского братерства, — сего доконало
кількох простих Апостолів. Від тоді датуеть ся
упадок невільництва а вкінци повстає держава
без рабів, суспільний лад, що являв ся неможли-
вим для старинних філософів.

Опісля побіжно розказав я історію науки
Ісуса Христа аж до наших часів; се мало бути
доказом, що Єго наука все примінювала ся до
кождої можливої степені цивілізації. Із сего ви-
ходить, що неправдою є, неначеб то з поступом

цивілізації Евангеліє не могло з нею більше по-
годити ся.

Писав я дрібненьким письмом довгенько
таке, та не міг далі поступати, бо забракло мені
паперу.

Два рази прочитав я інтродукцію і она ви-
далась мені доволі доброю. Не було там ні згадки
про сарказм Юліяна; було там повно сердечного
настрою, що мое серце настроїв цілком до по-
блажливости.

Вислав я лист а слідуячого ранку очїдав
відповіді.

Тремерелльо прийшов й сказав мені:

— Сей пан не міг писати, одно просив вас:
продовжайте свої жарти.

— Жарти? — крикнув я. — Ні, він не ска-
зав такого слова! Ви його хибно зрозуміли!

Тремерелльо здвигнув раменами.

— Яб його хибно зрозумів!

— Ви чули добре, що він сказав: жарти?

— Так, як чую тепер добре дзвонене на
вежі св. Марка. (Саме в сю хвилю задзвонив
дзвін).

Випив я каву й мовчав.

— Та скажіть: прочитав сей пан вже цілий
мій лист?

— Гадаю, що так, бо сьміяв ся.. сьміяв ся,
мов божевільний і опісля зїмав лист в галку,
кидав нею у воздух, а коли я йому сказав, що
він має лист знищити, — він його й подер.

— Добре.

Притім віддав я горнятко до рук Тремерел-

ля й замітив, що пізнаю, що каву варила нині
пані Беттіна.

— Кава може несмачна?

— Дуже добра.

— А се я її приладжував і запевняю, що
она чиста й сильна.

Можливо, що у мене смак недомагає.

XXXIX.

Цілий ранок ходив я лютий по кімнаті. Я-
кого покрою чоловік в сей Юліян? Чому назвав
мій лист жартом? Чого сьміяв ся й бавив ся
ним, мов мячем? Чому не дав мені ні одної
стрічки відповіді? Всі безвірні такі! Вони відчу-
вають безосновність своїх поглядів, а коли хто
намагаєть ся їх опрокинути, не слухають його,
висьмівають, показують свою духову неміч, че-
рез що годі до кінця діло довести. Нещасні! Ко-
лиж була філософія без дослідів, без поваги?
Коли се правда, що Демокрит на се годив ся,
то він був глупий!

Та мені стало ся по справедливости: по що
рішив ся я на сю переписку? Що я дав обма-
нути ся на одну хвилю, се можна простити.
Та, коли я побачив, що він був безстыдним, то
чиж не був я глупий, пишучи до нього ще
раз?

(Дальше буде).

виглошеними в пос. палаті, хоч хтонебудь з укр.-русского клубу повинен був сі крутійства напаяти і пояснити цілу справу. Як раз була би вдячна тема для проф. Колесси, котрий і так мало має предмету до промов в держ. раді.

Отсі забаги наших москвичів стають певним доказом, куди то має довести та національно-культурна сторона в о про са. Бувший міністер-президент бар. Бек виразно зазначив в держ. раді, що змаганя наших москвичів є centrifugal, бар. Бінерт вказав на те, що московщина не має в Австрії ніякого управління, а мимо того змаганя їх не устають. Повинні отже міродатні чинники а також польські неославісти зрозуміти, яка ціль тих змагань.

Промова посла д-ра Евг. Левицкого

на засіданню пос. палати 28. чвітня яко наконечний вивід в розправі над внесеньм в справі галицького міністерства.

С. Е. Президент міністрів бар. Бінерт зазначив становище правительства, в тім напрямі, що правительство не бачить причини зреформувати інституцію міністерства для Галичини і то з двох причин. Найперш тому, що згадана інституція вже вжила ся, а дальше тому — і се позволю собі прочитати дослівно — „що міністри для Галичини вважали себе все заступниками інтересів краю, а не представниками котрогось з народів. Рівномірне трактуванє інтересів обох народів, край заселяючих, належить і так до обсягу діяльності, яку назначено галицькому міністерству, так що сей міністер в усякім разі обовязаний дбати про добро й потреби в рівній мірі обох народностей краю“.

Що до першого з поданих п. президентом міністрів мотивів, то признаю ся, що я его зовсім не розумію. Якби станути на такім становищі, в такім разі всякий розвій державної організації був би неможливий. (Зовсім справедливо!), бо тоді ми мусіли би задержувати все естувюче, не допускаючи его улїпшення. Панове однак признаєте, що не дай Боже, щоби щось подібного малоб ще повторити ся! Так, мої Панове, виглядає на ділі опіка міністра для Галичини, над культурними потребами Русинів галицьких.

А тепер переходжу до послїдовностей сего, що тут навели нам речники „кола польского“, Панове з „кола“ бороновили ся замітом, що галицький міністер се міністер для Галичини, а не міністер-родак. Той заміт не має однак жадного значіння для наших домагань. Бо коли галицьке міністерство є міністерством для цілого краю, то є послїдовністю сего, що згадане міністерство є в першій мірі міністерством для обох народів, котрі замешкують наш край, тай що до сеї інституції мають з усіма послїдовностями рівні права так Русини як і Поляки. З другогож боку, коли маємо діло з міністром-родаком, міністром національним польским, то годї зрозуміти, чому тільки Поляки мають бути там в найвисшій центральній езекутивї заступлені, а Русини не мають мати там жаднісїнького впливу. (Пос. Странски (всенім.): Чи не маєте в міністерстві жадних руских урядників?) Прямо майже і слїду з них нема.

Переходжу до нивішних виводів пос. Странского. Пос. Странский жалувал ся тут на насильну польонізацію й переслідованя вімецьких кольоній в Галичині. В розбір наведених ним фактів не буду вдавати ся, але мене дивує, як Німці виправдають своє нагативне становище супроти нашого внесєня після того, що тут їх речник понаводив. Бо, коли ви тут жалуете ся, що вас там так переслідують, то думаю, що прямим вислїдом сего повинно бути, щоб ви голосували за нашим пильним внесєнем. Замість того ви голосуете проти нашого внесєня, отже як раз за удержанєм системи, на яку спільно жалуємо ся а яку репрезентує в міністерстві міністер для Галичини. Вашої тактики — скажу тут отверто — я зрозуміти не можу. А наведені вами причини, чому так поступаєте, мене зовсім не переконали. Перша причина, чому виступаєте проти нашого внесєня, має бути та, що ми йде-

мо з жидами. (Пос. Странский: Сего я не казав, щоби ми власне через те голосували проти внесєня). Тільки? (Пос. Странский: Я тільки казав, що Русини таким поведєнем втратили нашї симпатії). Але в усякім разі мало й се дати привід, що ми тим разом не найшли у вас піддержки. А в такім разі я позволю собі запитати ся, чому Німці йдуть з „колом польским“, колиж і в „колі польским“ сидять галицькі жида. (Веселість і оплески). Однак прошу заравом зробити ріжницю між жидами з кола польского, а тими, з якими ми, Русини, йдемо. Ми йдемо як раз з тими жидами, котрі рівнож жалуют ся на переслідуванє з боку Поляків тай виступають проти усякого гвету, іменно того, проти котрого виступавмо й ми й німецькі галицькі кольоністи.

Закинено нам також, що ми рускі послї йдемо рука в руку з соціальними демократами, що ми стараємо ся о їх поміч. Отжеж, я спитаю ся, хто дає привід до сего? Таж піддержуйте ви нашї домаганя, голосуйте ви за нашими внесєнями, тоді ми підемо конечно з вами. Коли ви однак навіть тоді, як на порядок приїде хоч би й насправедлівїше наше домаганє, голосуете з нашими противниками, коли ми тут є прямо на всі боки відокремлені, то прошу не виступити тут проти нас із того рода замітами, бож ми мусимо глядіти помочи там, де нас заєдно попирають. (Оплески). Отсе й є, що я так in parenthesis в тім напрямі хотїв сказати, бо йде тут не лиш спеціально о теперїшнє наше внесєне, але о тактику в сій палаті взагалі. Ся тактика, мої панове, така, що ви усі танцюєте коло „Koła polsk-ogo“, бо Німці ведуть бій проти Чехів, а Чехи проти Німців. Обі воюючі сторони хочуть іменно за всяку ціну мати по своїм боці „Koło polskie“. (Пос. Лукашевич: Бо Поляки мають 71 голосів, а ми тільки 25—се яснє!) Зовсім справедливо!

(Конець буде).

Огляд часописий.

(Проф. Ос. Маковей про буковинські відносини і змаганя радикалів на Буковині).

В чч. 79—84 подали ми вїмки з статї в учительській часописи буковинській „Каменярі“, і з статї проф. Маковей в „Буковині“, а також голос самої редакції „Буковини“ про політичні відносини між Русинами і про змаганя радикалів на Буковині.

Недавно тому знов помістив „Гром. Голос“ відповідь якогось безіменного „учителя“ на статю проф. Маковей, а сей знов відповідає сему учителеви в тій самій часописи.

Відповідь проф. Маковей так характеристична і кидає так цікаве світло на буковинські політичні і суспільні відносини, а при тім висловлює влучні погляди, котрі можна приложити і до наших галицьких відносин, так що вважаємо конечном познакомити наших читачів з основою сеї відповіді.

„Річ у тім — пише проф. Маковей — що на Буковині нарід ще не такий у політиці свідомий, як у Галичині, і нема між нашими людьми таких партій, що мусять із собою на розрив іти. От „Буковина“ (ч. 83) повтарає ще раз, що засадничих ріжниць між програмами обох наших партій (поступової і радикальної) нема, є хїба ріжницї що до тактики, а головно личні анїмозні одиниць, які загал міг би легко залагодити на обопільне вдоволенє“. Се справді так є і се треба завжди памятати, коли хто хоче мати певну думку про буковинські відносини. Колиж нема засадничих ріжниць, то ніщо дивного, що в одних і других повстала і повстає від часу до часу думка: „На що сварити ся, на що двох партій, коли можна разом іти?“ А в уваги на сусідів без сумніву було би корисно іти разом, сего ніхто з наших людей на Буковині не заперечить.

„Таку пробу погодити ся, зробили теперішні буковинські послї і провідники торік у січні. Скликали зо дві сотні людей, передовсім в Черновець, і самі ставили ся на суд громади. Чогось такого я, як живаю, не бачив. Бо се зійшли ся не мужї довіря партії, не виборці тих послів, тільки люди, з якими послї могли обійти ся

так, як обходять ся сотки інших послів: „яке вам діло до нас?“ Отже ні, хотїли почати згоду від черновецької громади і зо дві години тягли єї за язик: „Говоріть, чого хочете від нас?“ Ніхто не відзивав ся. А треба було тільки глянути по зібраних, аби начислити з кількадесят опозиціоністів, дуже відважних по каварнях, коли послів не видко, дуже великих політиків і знавців краю і від жалю і тяженьких критиків провідників. Отже мовчали, мов води у рот набрали. Мене се страшенно дивувало, бо коли вже провідники мали відвагу поставити себе на позорище, зовсім не зподїваючись сим разом почути для себе похвальних пісень, то проста чемність вимагала сказати тепер сим „ворогам“: отсе і те мені у вас не подобає ся, не робіть так! І се я один сказав, а більше ніхто, хоч я добре знав, що як поперед за статї, так і тепер за промову я собі ласки у послів не здобуду. П. учитель у своїй дописи каже, що мене тоді послї напудили ся — і очевидно зі страху дали мені відпустку, та ще й готові зробити мене професором на університеті ітд. ітд. — Я лише можу жалувати, чому ті „десятки опозиціоністів, що тоді у салі сидїли, так само не наполохали всемогучих послів, були би заскочили тої самої ласки, сидїти зі мною на університеті коло коминів на даху. Таке толкованє мого отвертого виступу показує найкрасше всю наївність д. учителя і тих, що так само мислять, як він. А я зі свого боку тоді на зборах одно побачив так виразно, як ніколи перед тим, а іменно те, що таку опозицію ніякий посол не може брати поважно. Бо коли мавш що сказати і тебе о то просять, то скажи просто в очи; колиж не мавш, то чого ворогуєш поза очи? І друге зрозумів я тоді також добре: опозиціоністи люблять і готові навіть величати ся, а нишком сьміяти ся з такого чоловіка, що підставить свою шкіру під батоги провідників не ховаючись за пліт; самїж они благоразумно на зборах мовчать, а в статях та дописях ховають ся за десять псевдоімїв; не бувши учителями, підписують себе, як такі; в очи „старим“ сьвітять, аби теплі місця засїсти, поза очи обмовлять ітд. З учителів справді тільки один д. Іван Герасимович мав відвагу підписувати те, що писав: в інших і в Чернівцях і в краю ніхто на те не зважив ся, — боять ся. І отсей страх перед послами та їх приятелями підкопає повагу хоч би якої опозиції, як обяв очевидної немочи і фарисейства. Як супроти того дивити ся на сї слова д. учителя, що мені відповідає: „Ми йдемо розбивати пута, які наложили на нарід свої і не свої опікуни, ми йдемо здобувати для народу красну долю, а коли ми і впадемо під обухом ворогів народу, так впадемо гордо і широкі ідеї ніколи не зрадімо! Се наш заповіт, пане професор!“

„Ні, добродію учителю, се не ваш заповіт, тільки се ваша пуста деклямація і патріотична бляга, яка заїдає людей на Буковині, бо ви самі не то під обух, але навіть під прутки „ворогів“ свої шкіри доси не підставите. На теж дав Бог усі криптоніми, щоби не дістали обухом в голову...“

„Торічні збори вїбрали внаше комітет, щоби зорганізував партію. Вїбрали і мене до него, хоч я випрошував ся. Чи я у тім комітеті потім инші пісні завів, як на зборах, можуть посвідчити члени его. Вїхавши з Черновець я й не знаю тепер, що він діє; але як член громади признаю собі завжди право, сказати також своє слово, і то не одно слово, а два: одно в комітеті до послів (тепер уже так, як іменно організація вимагає: дома, в очи), а друге слово до суспільности на зборах або в газеті, прилюдно. І я сказав се слово і підписав ся, хоч знав наперед, що даю добру нагоду ріжним „відважним“ людям стріляти до мене — з поза плота.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Вчера відбуло ся засіданє боснійської комісії, на яким обговорювано дальше справу боснійського рільничого банку. Посол Крек заявив,

